Projekt: Podpora integrácie inštitucionalizovaných klientov do lokálnych komunít na príklade pilotného územia Banskobystrického krajov (projekt MESA 10, SS-1-14)

Oľga Reptová

Martin Valentovič

Deinštitucionalizácia (ďalej len DI) je proces nesmierne náročný, citlivý, často sa spája s obavami a nepochopením. Aby bol úspešný, udržateľný a najmä prospešný pre klientov, je nevyhnutné, aby sa do jeho úsilia zapojilo čo najviac subjektov. To predpokladá:

- najmä pochopenie zmyslu a významu procesu (čo je pre klienta dlhodobo prospešné);
- identifikáciu možných rizík a spôsobov ich predchádzania;
- hľadanie mechanizmov a princípov (vrátane ekonomických), na ktorých bude možné postaviť udržateľnú komunitu s integrovanými klientmi;
- a motiváciu k spolupráci a k činnosti na zakladanie a rozvoj komunít s alternatívnymi službami.

Aj tieto skutočnosti ovplyvnili naše rozhodnutie zapojiť sa do výzvy projektom (názov projektu je

názvom príspevku) prostredníctvom programu Aktívne občianstvo a inklúziu, ktorý realizuje Nadácia Ekopolis v spolupráci s Nadáciou pre deti Slovenska a SOCIA – nadácia na podporu sociálnych zmien s finančnou podporou Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom. V neposlednom rade to bola naša skúsenosť s prácou na rôznych reformách v období rokov 2002-2006.

Projekt sa zameriava na dospelých občanov so zdravotný postihnutím, ktorých spoločnosť odsunula do izolovaných inštitúcií – domovov sociálnych služieb. Pripája sa k aktuálnej diskusii a k úsiliu o deinštitucionalizáciu, ktorej hlavným cieľom je zmena prístupu starostlivosti od veľkých sociálnych zariadení ku komunitným službám. Projekt realizujeme na území Banskobystrického kraja v spolupráci s Úradom Banskobystrického samosprávneho kraja a partnerom z Nórska – Sociálnym výskumom Nórskej univerzity pre vedu a výskum.

Ciele projektu sme stanovili k momentálnemu poznaniu stavu procesu DI v SR:

- objektívne zmapovať proces DI a informovať o ňom čo najširšiu verejnosť;
- zmapovať pripravenosť komunít;
- podporovť alternatívne služby;
- identifikovať a šíriť pozitívne príklady v praxi;
- priblížiť dôležité poznatky zo zahraničia;

www.eeagrants.org
www.eeagrants.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

- prispieť k lepšiemu využitiu možnosti DI a k znižovaniu rizík s dôrazom na klienta;
- podporiť spoluprácu rôznych subjektov so spoločným cieľom;
- vytvoriť model vzorovej komunity v podmienkach SR.

Na dosiahnutie uvedených cieľov sme naprojektovali niekoľko hlavných aktivít:

- mapovanie procesu DI na centrálne j a regionálnej úrovni;
- sprístupnenie skúseností z Nórska;
- identifikácia a šírenie dobrých príkladov dobrej praxe v SR;
- mapovanie pripravenosti tvorby komunít;
- monitoring DSS, ich klientov a kľúčových aktérov DI(APZ, miestna samospráva,...), mapovanie ich postojov, názorov, skúseností;
- sieťovanie, tvorba adresára hlavných subjektov pôsobiacich v procese DI;
- tvorba modelu vzorovej komunity.

Na základe uvedených aktivít predpokladáme, že tieto prispejú k zvýšeniu integrácie klientov, ktoré sme pomenovali kľúčom k úspechu DI. Ide najmä o zmenu celospoločenského myslenia hodnôt , široká spolupráca so spoločným cieľom – monitoring pripravenosti na DI, dotazníkový prieksum, zverejnený adresár, tlak a motivácia na posun procesu dopredu – mapovanie stavu DI, podpora a zviditeľnenie úspešných projektov a príbehov, tvorba udržateľného modelu komunity – návrh modelu a príručky pre zakladateľov komunít.

V rámci riešenia projektu Vám ponúkame niektoré výstupy – teda informácie o aktivitách, ktoré sme od začiatku projektu , t.j. od septembra 2013 do konca roka 2013 zrealizovali.

Správa o stave deinštitucionalizácie v SR

Súčasné zariadenia a potreba deinštitucionalizácie

Nevyhnutnosť procesu DI nevyplýva len z etických princípov a deklarácie všeobecných ľudských práv, ale aj z ďalších medzinárodných dokumentov, pre plnenie ktorých sa Slovenská republika zaviazala. Ide najmä o Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ZPO) ratifikovaný v SR v roku 2010. Tento dohovor nás priamo zaviazal prijať účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné využívanie práva pre všetky ZPO žiť v spoločenstve s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými a ich plné začlenenie a zapojenie do spoločnosti. ZPO majú mať zároveň zabezpečenú možnosť voľby miesta pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť a to, aby neboli nútené žiť v určitom konkrétnom prostredí, aby mali prístup k celému spektru podporných služieb, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej a zabraňujú izolácii a segregácii v spoločnosti. Aj týmto osobám majú byť za rovnakých podmienok dostupné všetky komunitné služby a zariadenia pre širokú verejnosť pri zohľadnení ich potrieb.

www.eeagrants.org
www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb občanom so zdravotným postihnutím (DI) sa týka predovšetkým klientov v domovoch sociálnych služieb (DSS) s celoročnou formou pobytu. K 11.11.2013 bolo v Centrálnom registri poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR registrovaných 366 DSS s celoročným pobytom s priemernou kapacitou 50 miest. Niektoré z nich však dosahujú kapacitu až 300 miest.

Graf 1
Kapacita zariadení sociálnych služieb s celoročným pobytom k 11.11.2013

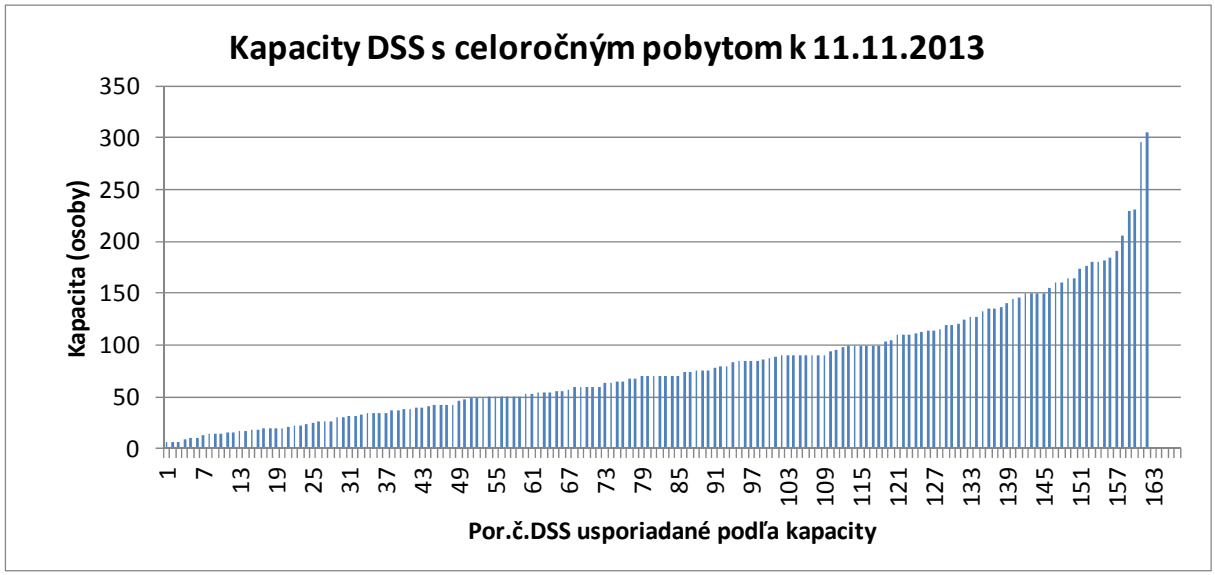

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR

Väčšina služieb poskytovaných celoročnou formou v DSS je poskytovaná právnickou osobou zriadenou alebo založenou samosprávnym krajom, ktoré patria medzi obzvlášť veľké (

Graf 2). Ide o pozostatok etapy inštitucionalizácie, ktorá *„bola udržiavaná a posilňovaná v druhej polovici 20. storočia aj vplyvom kolektívnych ideológií, dávajúcich spoločnosti a štátu „pochybné právo" a moc oddeľovať niektoré skupiny ľudí od zvyšku spoločnosti a obmedzovať predovšetkým ich práva na osobnú slobodu, sebaurčenie, rozhodovanie, nezávislosť, sociálnu participáciu, vplyv a výber životných podmienok."* (MPSVaR, 2011). K posunu došlo až pri reforme verejnej správy v rokoch 2001-2003, pri decentralizácii veľkého rozsahu dovtedajších kompetencií štátu. I keď sociálne služby sú typickou kompetenciou na lokálnej úrovni, vzhľadom na spomínané dedičstvo veľkých zariadení umiestňovaných do okrajových obcí prešla ich správa do kompetencií samosprávnych krajov. V súčasnom procese DI sa znovu kladie dôraz, aby zabezpečovanie alternatívnych služieb bolo úlohou miestnych samospráv.

Veľkosť a charakter súčasných DSS sa nepriaznivo odráža na ľuďoch, ktorí v nich dlhodobo žijú, predovšetkým pre ich izolovanosť spojenú s chýbajúcimi stimulmi pre rozvoj, aké by sa im mohli dostať v prirodzenom prostredí komunity, kde je potrebné neustále vynakladať námahu na zabezpečenie každodenných potrieb. Preukázalo sa, že ľudia, ktorí dlhodobo žili v inštitúciách nie sú znevýhodnení len zdravotne, ale aj sociálne. Napriek tomu, že mnohí z nich by mohli byť schopní samostatného života (za väčšej či menšej asistencie), v dlhodobej izolácii tieto schopnosti strácajú.

www.eeagrants.org
www.eeagrants.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Graf 2: Postavenie „krajských“ DSS v systéme

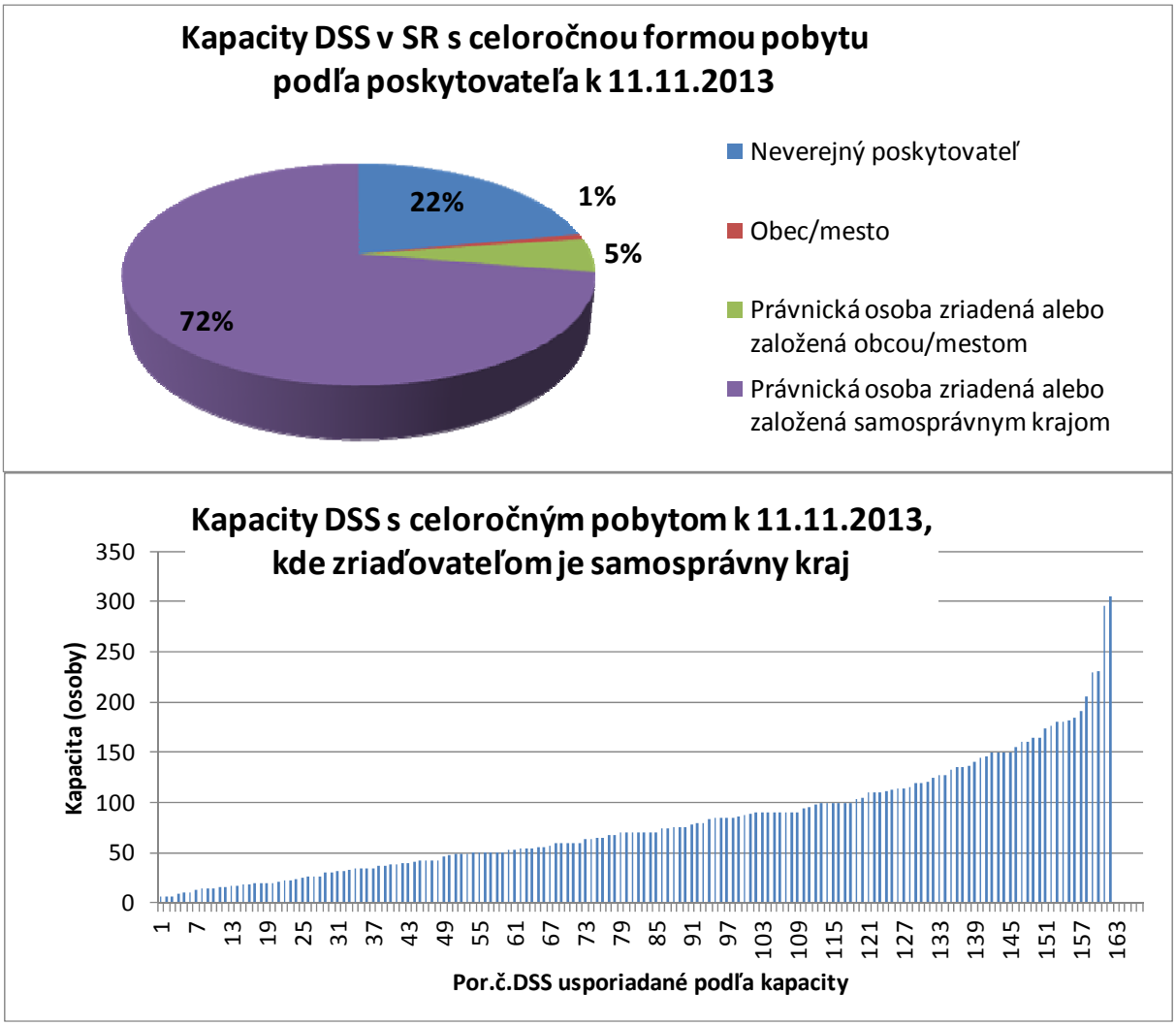

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR

Negatívny vplyv väčších inštitúcií potvrdili aj testy z Nórska pri ktorých obyvatelia týchto inštitúcií boli premiestňovaní do menších lokálnych jednotiek, pričom sa skúmal vplyv na ich rozvoj. Potvrdili sa tzv. „enabling“ teórie sociológov, podľa ktorých u toho, kto je označovaný ako deviant, existuje vysoké riziko, že s ním bude zaobchádzané spôsobom, ktorý jeho devianciu sa ešte viac zosilní. *„Tak aj mentálne postihnutí ľudia sú umiestňovaní do prostredia, ktoré im poskytuje menej stimulov, ako by im poskytla normálna spoločnosť. Ich znevýhodnenie sa tým ešte viac zhoršuje, namiesto toho, aby im bolo poskytnuté prostredie, v ktorom by sa mohli rozvíjať“* (Tossebro, 2013).

Napriek všeobecným tendenciám deinštitucionalizácie v krajinách EÚ, počas celého sledovaného obdobia do roku 2012 bolo možné na Slovensku sledovať rastúci počet miest v DSS. V súčasnosti je na celom Slovensku vytvorených pre dospelých klientov až 18 427 miest. Integrovať týchto klientov do miestnych komunít bude veľmi náročným procesom.

www.eeagrants.org
www.eeagrants.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Graf 3: Vývoj kapacity domovov sociálnych služieb v rokoch 2001 - 2012

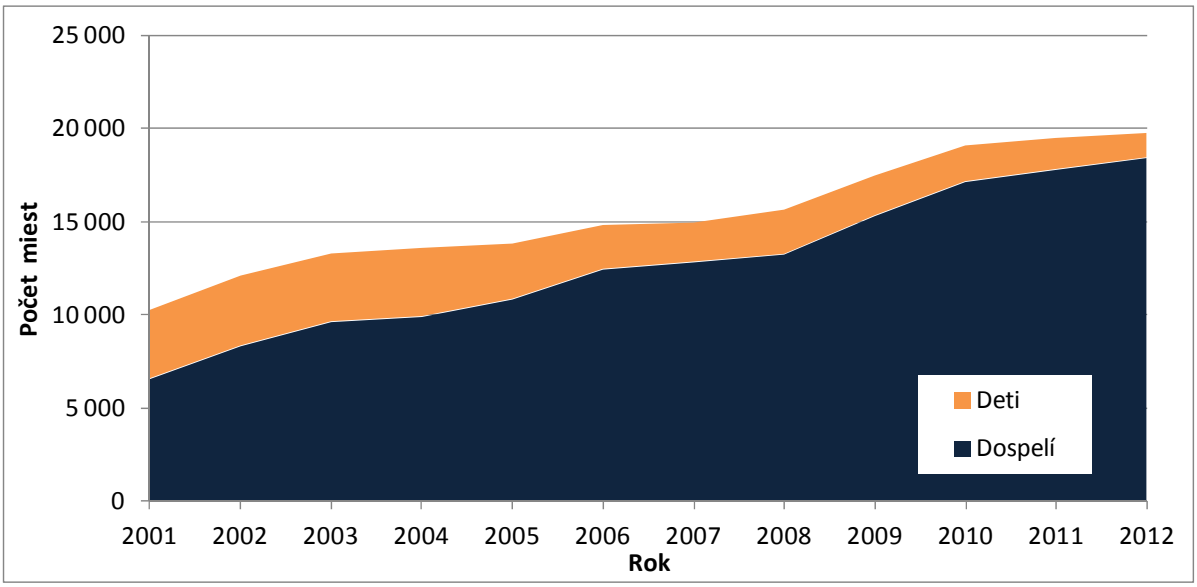

Zdroj: ŠÚ SR

Najdôležitejšie predpoklady pre úspešnú deinštitucionalizáciu

Bývanie

Najviac viditeľným, a zároveň investične najnáročnejším predpokladom úspešnej integrácie inštitucionalizovaných klientov do lokálnych komunít je vytvoriť podmienky pre ich bývanie v miestnych komunitách. Spravidla ide o zariadenia podporovaného bývania**, ktorých je však na Slovensku podľa centrálneho registra MPSVaR len 61, s celkovou kapacitou 557 miest (**

Graf 4). Ide len o zlomok kapacity, aká je potrebná pre integráciu inštitucionalizovaných klientov.

Alternatívne služby

Okrem podmienok pre bývanie je pre úspešnú integráciu ZPO potrebné zabezpečiť aj celý rad alternatívnych služieb, ktoré by mohli využívať aj inštitucionalizovaní klienti. V súčasnosti na Slovensku postupne vznikajú alebo svoje služby rozvíjajú domovy na pol ceste (ktorých klienti sú vedení k znovuzískaniu samostatnosti a sociálnych zručností), denné stacionáre alebo denné centrá, služby osobných asistentov a špecializovaných agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti,

www.eeagrants.org
www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

agentúry podporovaného zamestnávania, inštitúcie poskytujúce chránené zamestnávanie, centrá pre voľnočasové aktivity a podobne. Na zvýšenie dostupnosti verejných služieb aj pre ZPO je potrebná aj debarierizácia verejných budov.

Graf 4

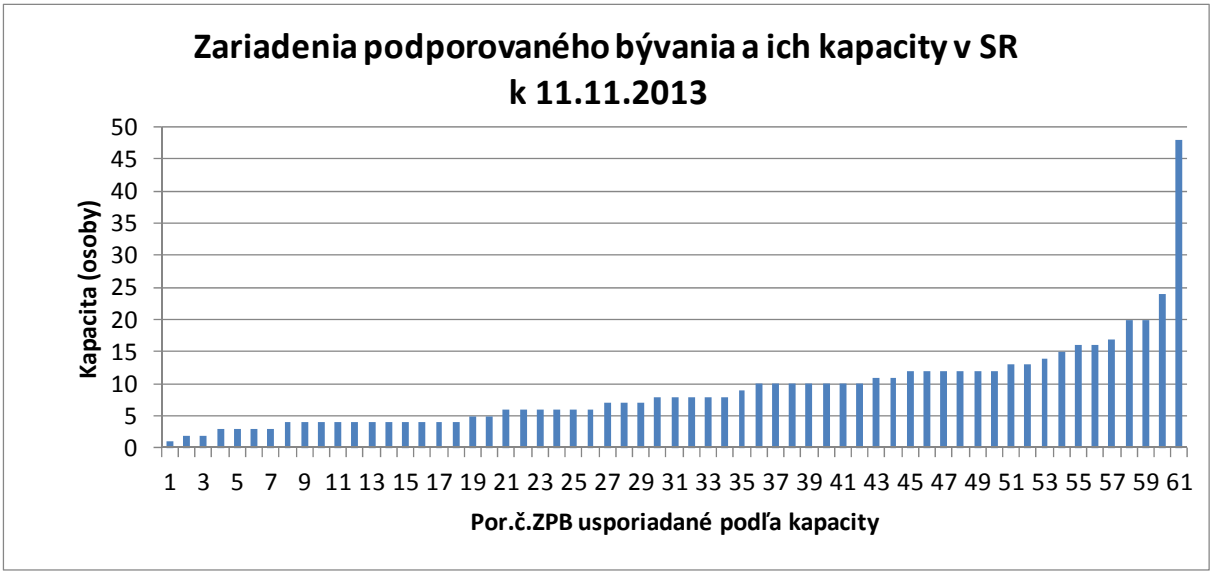

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR

SWOT analýza podmienok poskytovania sociálnych služieb v SR, ktorá je súčasťou národných priorít rozvoja sociálnych služieb, uvádza, že za najsilnejšie stránky poskytovania sociálnych služieb sa považuje adresnosť a efektívnosť poskytovania sociálnych služieb po decentralizácii, rešpektovanie princípu subsidiarity a posilnené financovanie na základe nového daňového prerozdeľovacieho mechanizmu. Za slabé stránky poskytovania sociálnych služieb analýza považuje, okrem iného, nerozvinutý systém komunitného plánovania a nedostatočne vytvorené podmienky pre zotrvanie v prirodzenom (domácom) sociálnom prostredí, nedostatočnosť a regionálnu nerovnomernosť siete zariadení sociálnych služieb a terénnych sociálnych služieb a ich fyzickú dostupnosť, nedostatočnú variabilitu sociálnych služieb a absenciu štandardov kvality sociálnych služieb (MPSVaR,2011).

Tabuľka 1
Počet poskytovateľov alternatívnych sociálnych služieb v SR k 11.11.2013

Alternatívna služba	Počet poskytovateľov v SR
Denné centrum	164
Denný stacionár	66

www.eeagrants.org
www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Domov na pol ceste	27
Integračné centrum	8
Jedáleň	141
Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií	11
Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	11
Nízkoprahové denné centrum	23
Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu	39
Nocľaháreň	45
Odľahčovacia služba	2
Opatrovateľská služba	969
Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa a podpora zosúľadovania rodinného života a pracovného života	20
Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	7
Požičiavanie pomôcok	50
Práčovňa	28
Prepravná služba	84
Rehabilitačné stredisko	46
Sociálna rehabilitácia	5
Sociálne poradenstvo - špecializované	99
Sociálne poradenstvo - základné	123
Sprievodcovská a predčitateľská služba	1
Sprostredkovanie osobnej asistencie	11
Sprostredkovanie tlmočníckej služby	1
Stredisko osobnej hygieny	27
Špecializované zariadenie	98
Tlmočnícka služba	11
Útulok	87
Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	5
Zariadenie núdzového bývania	57
Zariadenie opatrovateľskej služby	113
Zariadenie podporovaného bývania	61
Zariadenie pre seniorov	319
Spolu	**2759**

Zdroj: Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR

Analýza stavu alternatívnych služieb bude predmetom podrobného monitoringu na území BSK, kedy sa touto problematikou budeme podrobnejšie zaoberať.

Legislatívna podpora

Dôležitou úlohou národnej úrovne v procese DI je zabezpečenie **potrebnej legislatívy a zdrojov na zabezpečenie investičných nákladov.** Vzhľadom na náročnosť, rozsah i dôležitosť procesu DI, ako aj pre zabezpečenie nevyhnutnej transparentnosti v legislatíve by bolo vhodné, aby sa deinštitucionalizácii venoval samostatný zákon. Takýto zákon na Slovensku zatiaľ neexistuje. O jeho legislatívne ukotvenie sa pokúsila novela Zákona o sociálnych službách č. 448/2008 Z.z., ktorá bola

www.eeagrants.org www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

podrobená kritike najmä zo strany neverejných poskytovateľov. Diskusie okolo novele Zákona o sociálnych službách ako celku znamenajú aj oslabenie pozornosti na problematiku DI ako takú. Samostatný zákon by preto znamenal aj zvýšenú viditeľnosť problematiky na verejnosti.

Podpora obyvateľov

Za slabú stránku je možné považovať aj negatívnu odozvu obyvateľov namierenú proti integrácii klientov DSS do miestnych komunít. Zaznamenali sme niekoľko prípadov petícií, ktoré proces DI v niektorých zariadeniach pozastavili. Všetci odborníci, s ktorými sme sa stretli počas monitoringu sa zhodujú na tom, že situáciu by pomohla zlepšiť intenzívnejšia vzdelávacia kampaň.

Konkrétne opatrenia na centrálnej úrovni

Pilotné projekty Rady pre poradenstvo v sociálnej práci

Prvé aktivity, ktoré súvisia s procesom DI, začali na Slovensku ešte v roku 1999, hoci sa vtedy tento termín ešte nepoužíval, ale sa používal pojem „transformácia sociálnych služieb“. Rada pre poradenstvo v sociálnej práci pracovala na transformačnom projekte v Košickom kraji a neskôr od roku 2004 Banskobystrickom kraji. Hlavnou úlohou bolo postupne transformovať niektoré zariadenia DSS. Výsledkom boli prvé pilotné projekty v DSS Hodkovce, DSS Královce (KSK) a v DSS Slatinke, DSS Pohorelskej Maši (BBSK).

Išlo však o ojedinelé aktivity neverejných subjektov. Na úrovni štátu vznikla potreba deinštitucionalizácie až po aktivitách zo strany Európskej komisii, keď bola na tejto úrovni publikovaná ad-hoc správa expertnej skupiny pod vedením MUDr. Pfeifera, ktorá sa týka transformácii z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť (september 2009). Táto správa členským krajinám okrem iného odporučila:

- Prehodnotiť a zmeniť legislatívne a administratívne pravidlá s cieľom zabezpečiť aktívnu účasť poberateľa služieb na rozhodovacom procese
- Identifikovať legislatívne a administratívne pravidlá na podporu deinštitucionalizácie alebo ktoré by potláčali transformáciu smerom k rozvoju komunitnej starostlivostim, a premeniť ich na podporné opatrenia
- Prijať vhodné stratégie, akčné plány a vyčleniť rozpočty na oblasť DI, pričom by mali byť využívané prostriedky zo štrukturálnych fondov;
- Zaviesť systém povinného monitoringu kvality života obyvateľov (na rozdiel od doterajšieho monitora na úrovni výstupu)

Revízia ROP

Preferencia EU deinštitucionalizácie sa premietla aj do revízií Regionálneho operačného programu. V dôvodoch revízie z roku 2011 sa uvádza, že *„súčasné smerovanie sa orientuje na znižovanie počtu klientov v zariadeniach a smeruje tiež k deinštitucionalizácii“*. V ROP z roku 2012 sa už proces deinštitucionalizácie rozoberá podrobnejšie, a tiež sa tam uvádza, že *stratégia ROP by mala byť v rokoch 2011-2015 orientovaná výlučne na podporu procesov deinštitucionalizácie na Slovensku*. Z výsledkov interview však vyplýva, že opatrenia ROP i napriek tomu smerujú investície do existujúcich zariadení, čo je v priamom rozpore s deinštitucionalizáciou.

www.eeagrants.org
www.eeagrants.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Revízia bola schválená EK 2.08.2011.

Stratégia deinštitucionalizácie a jej plnenie

Vôľu k deinštitunalizácii sociálnych služieb potvrdila vláda SR 30. 11. 2011, schválením *Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v SR (ďalej len „Stratégia DI").* Jej základným zámerom je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych služieb vo verejnom záujme, ktoré im umožnia slobodný a nezávislý spôsob života s podporou komunity, odborníkov, členov rodiny, dobrovoľníkov prechodom z prevažne inštitucionálneho spôsobu poskytovania sociálnych služieb na komunitnú starostlivosť a rozširovaním alternatívnych možností uspokojovania potrieb detí, ktoré boli odňaté zo starostlivosti rodičov.

Dlhodobými cieľmi Stratégie sú:

- zabezpečiť dostupnosť komunitných služieb a opatrení vykonávaných na úrovni komunity, t.j. utvoriť podmienky na život v prirodzenom sociálnom prostredí;
- zabezpečiť individualizáciu uspokojovania všetkých potrieb pre prijímateľov, ktorí sú dnes umiestnení v sociálnych zariadeniach inštitucionálneho charakteru s konečným cieľom ukončenia pôvodných prevádzok zariadení a prechodu osôb z inštitucionálnych zariadení do podporných služieb poskytovaných v komunitnom prostredí.

Jej krátkodobé ciele sa v oblasti starostlivosti o dospelých zameriavajú na pilotné overenie postupov premeny inštitucionálnej starostlivosti a na návrhy a postupné zavádzanie podporných sociálnych služieb komunitného charakteru a opatrení na komunitnej úrovni vychádzajúcich z individuálnych potrieb.

Konkrétnymi opatreniami Stratégie DI sú:

- vytvorenie právnych podmienok na podporu deinštitucionalizácie v sociálnych službách
- príprava národných akčných plánov DI v sociálnych službách a náhradnej starostlivosti do roku 2015
- zriadenie Výboru expertov pre deinštitucionalizáciu
- príprava a realizácia Národných projektov v oblasti deinštitucionalizácie (FSR, UPSVR SR)

Výbor expertov pre deinštitucionalizáciu bol zriadený 8.03 2012 ako poradný orgán ministra práce, sociálnych vecí a rodiny. Prvé zasadnutie výboru sa uskutočnilo dňa 25. júla 2012.

Vytvorenie **právnych podmienok na podporu DI** v sociálnych službách sa premietlo v úsilí MPSVaR o zakotvenie pojmu deinštitucionalizácia sociálnych služieb do platnej legislatívy. Toto by malo byť zabezpečené prostredníctvom novely *Zákona o sociálnych službách*, ktorá vstupuje do platnosti od 1. januára 2014. Okrem definície pojmov sa tento zákon zaoberá aj podrobnejšou a lepšou úpravou

www.eeagrants.org www.eeagrants.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY eea grants

individuálnych plánov a štandardov kvality. Zavádzajú sa tiež nové služby, akou je napríklad podpora samostatného bývania (obsahom ktorej je pomoc pri prevádzke domácnosti, pomoc pri hospodárení s peniazmi, podpora pri organizovaní času, pri zapojení do spoločenského života, primeraného spoločenského správania a pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov).

Dôležitým opatrením navrhovanej novely Zákona o sociálnych službách je obmedzenie kapacít existujúcich zariadení a nemožnosť registrovania nových.

Podľa vyjadrení predstaviteľov MPSVaR, v Národných prioritách rozvoja sociálnych služieb je DI na poslednom mieste. Premietlo sa to aj do priorít významného finančného nástroja Regionálneho operačného programu (ROP), zameraných na rekonštrukciu a zvyšovanie kapacít existujúcich sociálnych zariadení, čo je v protiklade so zámermi DI.

Po schválení stratégie bol za dva týždne vypracovaný aj akčný plán a začali práce na projektoch. Bol navrhnutý model 4 partnerov + Centrum vzdelávania. Vybranými partnermi sa stali:

- Rada pre poradenstvo v sociálnej oblasti
- CEDA STU (v portfóliu tejto organizácie architektov, ktorá podporuje predovšetkým univerzálne navrhovanie, je aj výskumné centrum vzdelávania);
- Slovenská únia podporovaného vzdelávania;
- Socia – nadácia na podporu sociálnych zmien

Po zmene vlády došlo k zastaveniu projektu v auguste 2012. Rozbehnutý model bol prepracovaný tak, aby tam už neboli partneri, ale len individuálni experti. V praxi to znamená, že miesto pôvodných štyroch partnerov do projektu zrazu vstúpilo až 135 „dohodárov“, čo je z hľadiska manažmentu „katastrofická situácia“. Bolo potrebné uskutočniť časovo náročné výberové konania, pri ktorých nastávali komplikácie aj vtedy, ak by jeden človek mohol zastávať niekoľko pozícií. „Stačí jediná chyba a nie je možné vyplatiť odmenu“.

Zámerom pôvodného projektu bolo z každej VÚC vybrať dve zariadenia, z ktorých manažmenty prejdú vzdelávacím procesom a v ktorých budú vypracované transformačné plány. Následne by sa vybralo šesť najlepších zariadení, na ktorých transformáciu by bolo vyčlenených 10 mil. eur. Avšak vzhľadom na nedostatok času spôsobený zmenami došlo nakoniec k dohode, že z každej VÚC „pôjde jedno zariadenie do ROP“, a tam sa uvidí, či toto zariadenie uspeje.

V zásade je možné konštatovať, že obsahová stránka projektu vypracovaná predošlými partnermi zostala nezmenená. Všetky rozpracované projekty prešli na Centrum Vzdelávania, ktoré boli následne presunuté na Fond sociálneho rozvoja (FSR). FSR riadi proces metodicky, a taktiež vypísal verejnú súťaž na obsadenie expertov.

Nejasnosti spôsobené zmenami a spôsobili, že už počas výberového konania odstúpili niektorí členovia z radov bývalých partnerov, následkom čoho projekt deinštucionalizácie v SR zastal.
V súčasnosti dochádza k preverovaniu postupov. Posledným oficiálnym výstupom z prác na procese DI na národnej úrovni bola informácia o plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2012, zverejnená v marci 2013.

www.eeagrants.org
www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants

Použitá literatúra a zdroje

- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (MPSAvR, november 2011)
- Centrálny register poskytovateľov sociálnych služieb MPSVaR
- Štatistický úrad Slovenskej republiky
- PhDr. Miroslav Cangár, MPSVaR: „Deinštitucionalizácia v syséme sociálnych služieb SR“ (prezentácia na konferencii M.E.S.A.10 v Banskej Bystrici, 16.október 2013)
- Prof. Jan Tossebro, príspevok na konferencii M.E.S.A.10 v Banskej Bystrici, 16.október 2013.
- Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (MPSVaR, november 2011)
- Informácia o plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2012
- Report of the Ad Hoc Expert Group on the Transition from Institutional to Community –based Care (European Commission, September 2009)
- Analýza dôvodov revízie Regionálneho operačného programu, vrátane návrhu konkrétneho riešenia revízie a vplyvu na stratégiu programu (MPŽPaRR SR, EUFC,s.r.o., október 2010)
- Regionálny operačný program, verzia 4 (MPaRV SR, júl 2012).
- Informácia o plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2012 (materiál vlády SR zverejnený v marci 2013)
- Štruktúrované interview na MPSVR SR, FSR, ZMOS, Rada pre poradenstvo v sociálnej práci, Banskobystrický samosprávny kraj – 2013

www.eeagrants.org
www.eeango.sk/aoi
Projekt je podporený programom Aktívne občianstvo a inklúzia, ktorý realizujú:
nadácia ekopolis
NADÁCIA PRE DETI SLOVENSKA
CHILDREN OF SLOVAKIA FOUNDATION
socia
ICELAND LIECHTENSTEIN NORWAY
eea grants